

570. Nowe stwierdzenia *Aphodius rotundangulus* REITTER, 1900 (Coleoptera: Scarabaeidae: Aphodiinae) w Polsce z uwagami o jego bionomii

New records of *Aphodius rotundangulus* REITTER, 1900 (Coleoptera: Scarabaeidae: Aphodiinae) in Poland with some bionomical data

KEY WORDS: Coleoptera, Scarabaeidae, Aphodiinae, *Aphodius rotundangulus*, faunistic records, bionomical data, Poland.

Gatunek wykazany z Polski, Rumunii, Bułgarii, Ukrainy oraz centralnej i południowej europejskiej części Rosji, podawany również z azjatyckiej części Kazachstanu i z Kirgizji.

W Polsce niezwykle rzadko i pojedynczo spotykany, znany zaledwie z 5 stanowisk na Wyżynie Lubelskiej: Gródek Stary ad Hrubieszów (SZYMCHAKOWSKI, STEBNICKA 1972: Zborn. Slov., Nár. Múz., Prír. Ved., **18**: 131-134; BUNALSKI 2006: Rozprawy Naukowe, 376, AR w Poznaniu. 133 ss.), Gliniska ad Grabowiec (STEBNICKA 1988: Revue suisse Zool., **95**, 4: 961-970), Lipowiec ad Tyszowce (BUNALSKI, SZWAŁKO 1989: Przegl. Zool., **33**, 2: 255-260), Lipowiec (BUNALSKI, SZWAŁKO 1990: Wiad. entomol., **9**, 1-2: 7-11), rezerwat „Hubale” ad Zamość (BUNALSKI, SZWAŁKO 1990: ibid.), Miączyn (BUNALSKI 2006: ibid.).

Poniżej prezentowane są nowe stwierdzenia *Aphodius rotundangulus* REITT. w Polsce, będące wynikiem prowadzonych przez autorów obserwacji.

- Wyżyna Lubelska: rezerwat „Popówka” ad Miączyn (FB72), 9 V 1999 – 2 exx., 30 IV 2000 – 1 ex., 30 IV 2006 – 1 ex., 1 V 2007 – 1 ex., 11 V 2008 – 4 exx., 2 V 2009 – liczny (ponad 30 exx.), w norach susłów.
- Wyżyna Lubelska: rezerwat „Suśle Wzgórza” ad Dołhobyczów (KR89), 2 V 2009 – liczny (ponad 50 exx.), w norach susłów.

Aphodius rotundangulus spotykany jest na stepach, od pierwszych dni kwietnia do końca pierwszej dekady maja. Żyje w norach susła perełkowanego *Spermophilus suslicus* (GÜLDENSTAEDT), a także w norach niewystępującego w naszym kraju bobaka *Marmota bobak* (MÜLLER). Bionomia *A. rotundangulus* z powodu skrytego sposobu życia jest nadal niedostatecznie poznana. W dniu 2 maja 2009 roku, w słoneczny i ciepły dzień, w rezerwach „Popówka” i „Suśle Wzgórza” autorzy obserwowali rójkę kilkudziesięciu osobników tego gatunku. Wzmoczone opuszczanie nor przez chrząszcze następowało w godzinach południowych i wieczornych, co pokrywa się z okresem zmniejszonej aktywności dobowej susłów. Postacie doskonale wspinały się po ściankach korytarzy pionowych; tylko w dwóch przypadkach odnotowano wędrówkę chrząszczy korytarzami ukośnymi. W norze susła korytarz pionowy (studzienka), poprzez krótki korytarz ukośny (kolanko) prowadzi do znajdującej się na głębokości 60–150 cm komory gniazdowej i odchodzącego od niej korytarza (latryna). Podczas obserwacji nie stwierdzono nalatywania chrząszczy na odchody susłów i krów znajdujące się w pobliżu otworów wyjściowych. To sugeruje, iż miejscem rozwoju *A. rotundangulus* mogą być czynne komory gniazdowe susłów, a nie korytarze z odchodami. Nory opuszczały zarówno samce, jak i samice, po czym zagrzebywały się w wilgotną glebę tuż przy otworach wyjściowych. Pomimo, iż obserwacje prowadzono do godzinny 22⁰⁰, nie udało się zaobserwować lotów godowych. Rójka, jak również przemieszczanie się chrząszczy pomiędzy norami odbywa się prawdopodobnie nocą lub wcześniej rano.

Adam BYK, Kat. Ochr. Lasu i Ekol. SGGW, Warszawa
Marek BIDAS, Kielce